

Επαναληπτικές Ασκήσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα

Οι Μορφές του Υποκειμένου

Το υποκείμενο μπορεί να είναι:

1. **ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ**: Ο Αντώνης διαβάζει καθημερινά. / Το θρανίο είναι πεντακάθαρο.
2. **ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ**: Εμείς παρακολουθούμε θέατρο. / Αυτός βλέπει τηλεόραση. Εκείνος παίζει κιθάρα.
3. **ΕΠΙΘΕΤΟ**: Οι νέοι είναι τολμηροί. / Οι κακοί τιμωρούνται.
4. **ΜΕΤΟΧΗ**: Ο πεινασμένος καρβέλια ονειρεύεται.
5. **ΠΡΟΤΑΣΗ (ΜΕ ΑΡΘΡΟ)**: Το ότι ήρθε αδιάβαστος με εξέπληξε!
6. **ΠΡΟΤΑΣΗ (ΧΩΡΙΣ ΑΡΘΡΟ)**: Απαγορεύεται να τρώμε στην τάξη. / Είναι καλό να κάνετε επανάληψη για εμπέδωση!!!

Απρόσωπα ρήματα: λέγονται τα ρήματα που βρίσκονται στο γ' ενικό πρόσωπο και δεν έχουν υποκείμενο συγκεκριμένο πρόσωπο ή πράγμα αλλά ολόκληρη πρόταση.
π.χ. πρέπει, πρόκειται, λέγεται, διαδίδεται, χρειάζεται, μπορεί, απαγορεύεται, επιτρέπεται, είναι ή υπάρχει + ουσιαστικό, είναι + ουδέτερο επιθέτου π.χ.: είναι καλό, είναι πρόπον, είναι βέβαιο, υπάρχει περίπτωση κ.ά. (ΑΠΡΟΣΩΠΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ:

1. Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των υπογραμμισμένων ρημάτων και να σημειώσετε ποια είναι η μορφή τους.

1. Οι μαθητές διαβάζουν συστηματικά.

Υποκείμενο: Οι μαθητές (ουσιαστικό)

2. Εκτιμούν οι φτωχοί τα απλά πράγματα.

Υποκείμενο: οι φτωχοί (επίθετο)

3. Δεν επιτρέπεται να λες ψέματα.

Υποκείμενο: να λες ψέματα (πρόταση)

4. Εμείς παρακολουθούσαμε σιωπηλοί το μάθημα του καθηγητή.

Υποκείμενο: Εμείς (Αντωνυμία)

5. Κανείς δεν περνά πια από τη γειτονιά μας

Υποκείμενο: κανείς (αντωνυμία)

6. Είναι σίγουρο ότι θα έρθεις σήμερα στο πάρκο;

Υποκείμενο: ότι θα έρθεις σήμερα στο πάρκο (πρόταση)

7. Το ότι απέτυχε δεν εξηγείται.

Υποκείμενο: Το ότι απέτυχε (πρόταση με άρθρο)

8. Δεν επιτρέπεται να φεύγετε από το σχολείο χωρίς άδεια.

Υποκείμενο: να φεύγετε από το σχολείο χωρίς άδεια (πρόταση)

9. Ο ντροπαλός δεν είναι πολύ κοινωνικός.

Υποκείμενο: Ο ντροπαλός (επίθετο)

10. Βοηθήσαμε τη γιαγιά στο καθάρισμα του σπιτιού.

Υποκείμενο: εμείς (εννοείται) (Αντωνυμία)

11. Οι πεινασμένοι έφαγαν όλο το φαγητό.

Υποκείμενο: Οι πεινασμένοι (μετοχή)

12. Από σένα εξαρτάται αν θα πετύχεις.

Υποκείμενο: αν θα πετύχεις (πρόταση)

Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου:

1. Ορισμός 2. Διαίρεση 3. Αιτιολόγηση 4. Αίτιο-αποτέλεσμα 5. Σύγκριση-αντίθεση 6. Παραδείγματα 7. Αναλογία 8. Συνδυασμός μεθόδων

1. Να εντοπίσετε τη θεματική πρόταση, τις λεπτομέρειες και την κατακλείδα σε κάθε μία από τις πιο κάτω παραγράφους.

2. Να δηλώσετε τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσονται οι παρακάτω παράγραφοι και στη συνέχεια να δικαιολογήσετε την απάντησή σας

Οικογένεια είναι κατ' αρχήν η ένωση και συμβίωση δύο ανθρώπων διαφορετικού φύλου, που διαβιούν υπό κοινή στέγη και έχουν συναποδεχτεί ότι θ' αντιμετωπίζουν από κοινού τα προβλήματα. Αντικειμενικός όμως σκοπός της οικογένειας είναι η τεκνοποίηση και η διαπαιδαγώγηση του νέου ανθρώπου. Από αυτήν τη λειτουργία της η οικογένεια καθίσταται καίριος θεσμός, αφού μέσω αυτής διαιώνίζεται η κοινωνία τόσο βιολογικά όσο και ηθικά - πολιτισμικά. Έτσι, η οικογένεια έχει συναισθηματικό, οικονομικό, αναπαραγωγικό, κοινωνιστικό σκοπό. Είναι, με άλλα λόγια, ένας θεσμός κύτταρο και θεμέλιο της κοινωνίας.

Θεματική πρόταση: Οικογένεια ... προβλήματα.

Σχόλια / λεπτομέρειες: Αντικειμενικός ... σκοπό

Κατακλείδα: Είναι ... της κοινωνίας

Τρόπος ανάπτυξης: Ορισμός

Δικαιολογία: Δίνει τον ορισμό της οικογένειας

Ο πολιτισμός έχει δύο όψεις, την υλική και την πνευματική. Η πρώτη αποβλέπει στην εξυπηρέτηση των υλικών αναγκών του ανθρώπου και περιλαμβάνει όλα τα ορατά επιτεύγματα του, από τα ατελή παλαιολιθικά εργαλεία μέχρι την τηλεόραση και τους υπολογιστές. Η δεύτερη έχει στόχο να ικανοποιήσει τις πνευματικές ανησυχίες του ανθρώπου, να απαντήσει στα προαιώνια ερωτήματά του για τη ζωή, το θάνατο, τη φύση, την αλήθεια, την ελευθερία. Εκφράζεται κατά κύριο λόγο με τη θρησκεία, την επιστήμη και την τέχνη.

Θεματική πρόταση: Ο πολιτισμός ... πνευματική

Σχόλια / λεπτομέρειες: Η πρώτη ... την τέχνη

Κατακλείδα: Δεν υπάρχει

Τρόπος ανάπτυξης: Διαίρεση

Δικαιολογία: Μας τονίζει ότι ο πολιτισμός διαιρείται σε δύο όψεις: την υλική και την πνευματική.

Στις σύγχρονες καπιταλιστικές κοινωνίες το φαινόμενο της φτώχειας λαμβάνει όλο και πιο δραματικές διαστάσεις. Και αυτό συμβαίνει, διότι αναπτύσσεται ένας άμετρος ανταγωνισμός για τη νομή του πλούτου με βάση τα κριτήρια που θέτει η ελεύθερη αγορά, οι πλούσιοι γίνονται πλουσιότεροι και οι φτωχοί περισσότεροι και φτωχότεροι. Επίσης, αυξάνεται συνεχώς το κόστος ζωής, πολλοί δεν μπορούν να ανταποκριθούν ούτε στις βασικές ανάγκες. Το κράτος πρόνοιας χωλαίνει, αφού το σύστημα θεωρεί όσους δεν μπορούν να αποδώσουν τα μέγιστα ως περιττά σώματα και τα αποβάλλει.

Θεματική πρόταση: Στις σύγχρονες ... διαστάσεις

Σχόλια / λεπτομέρειες: Και αυτό ... αποβάλλει

Κατακλείδα: Το κράτος ... αποβάλλει

Τρόπος ανάπτυξης: Αιτιολόγηση

Δικαιολογία: Μας εξηγεί, γιατί η φτώχεια λαμβάνει δραματικές διαστάσεις στις σύγχρονες κοινωνίες.

Αχώριστα μόρια – Σύνθεση

1. Να βρείτε το αχώριστο μόριο κάθε μιας από τις παρακάτω λέξεις και στη συνέχεια να σχηματίσετε μια νέα λέξη με αυτό το μόριο.

ΛΕΞΕΙΣ	ΑΧΩΡΙΣΤΟ ΜΟΡΙΟ	ΝΕΑ ΛΕΞΗ
αρχιμάγειρας	αρχι-	αρχιστράτηγος
αμφίβιος	αμφι-	αμφισβητώ
διχοτόμηση	διχο-	διχόνοια
εισπνοή	εισ-	εισβολή
επάρκεια	επί -	επίορκος
ξεπλένω	ξε -	ξεπουλώ
ανάλατος	αν-(στερητικό)	άοσμος
ημιτελής	ημι-	ημίχρονο
περίπτερο	περί -	περιβάλλον
ευχαριστία	ευ -	ευοίωνος
συμμαθητής	συν-	συλλαλητήριο
διέρχομαι	δια-	διάμετρος
συνέρχομαι	συν-	συνεννόηση

2. Ενώστε τις παρακάτω λέξεις:

δια + έρχομαι: διέρχομαι εν + βαθύνω: εμβαθύνω
 συν + λαμβάνω: συλλαμβάνω επί + αρμόζω: εφαρμόζω
 υπό + ήλιος: υφήλιος εκ + ερευνώ: εξερευνώ

3. Να βρείτε τα αχώριστα μόρια των παρακάτω λέξεων και με καθένα από αυτά να σχηματίσετε δυο νέες λέξεις:

υπαρχηγός : υπό – (υπολοχαγός, υπόδουλος)
 συμμαθητής: συν – (συλλογή, συναρπαστικός)
 δύστυχος: δυσ- (δυσάρεστος,δυσανάλογος)
 αμφιθεατρικός: αμφί – (αμφιβάλλω, αμφίβιο)
 περιβάλλω: περί – (περιβόλι, περιφρονώ)

4. Να σχηματίσετε τις σύνθετες λέξεις που προκύπτουν από τα παρακάτω ζεύγη λέξεων. Έπειτα κρατώντας το α'συνθετικό φτιάξτε μια άλλη σύνθετη λέξη, αφού γράψετε τι μέρος του λόγου είναι το α'συνθετικό:

Συνθετικά	Σύνθετη λέξη	Μορφή Α'συνθετικού	Νέα σύνθετη λέξη
γη + τρυπάνι	<u>γεωτρύπανο</u>	<u>ουσιαστικό</u>	<u>γεωγραφία</u>
μητέρα + άρχω	<u>μητριαρχικός</u>	<u>ουσιαστικό</u>	<u>μητρόπολη</u>
χέρι + κινώ	<u>χειροκίνητος</u>	<u>ουσιαστικό</u>	<u>χειροδύναμος</u>
χάμω + κλαδί	<u>χαμόκλαδο</u>	<u>επίρρημα</u>	<u>χαμομήλι</u>
ένας + κλίνη	<u>μονόκλινο</u>	<u>αριθμητικό</u>	<u>μονόδρομος</u>
πέντε + ημέρα	<u>πενθήμερη</u>	<u>αριθμητικό</u>	<u>πεντάγωνο</u>
φεύγω + πόνος	<u>φυγόπονος</u>	<u>ρήμα</u>	<u>φυγόδικος</u>

α΄ και β΄ συνθετικό

1. Να βρείτε το α΄ συνθετικό των παρακάτω λέξεων και να δηλώσετε τι μέρος του λόγου είναι.

αλλόθρησκος: άλλος (αντωνυμία)
αντιμέτωπος: αντί (πρόθεση)
μεταπείθω: μετά (πρόθεση)
κοκκινόχωμα: κόκκινος (επίθετο)
αναβοσβήνω: ανάβω (ρήμα)
μεγαλόσωμος: μεγάλος (επίθετο)
ζωολογία: ζώο (ουσιαστικό)
βιβλιοθηκάριος: βιβλίο (ουσιαστικό)
αυτοκαταστροφικός: αυτός (αντωνυμία)
πισώπλατα: πίσω (επίρρημα)

2. Να βρείτε το β΄ συνθετικό των παρακάτω λέξεων και να δηλώσετε τι μέρος του λόγου είναι:

μεταφέρω: φέρω (ρήμα)
πολύχρωμος: χρώμα (ουσιαστικό)
κατακόκκινος: κόκκινος (επίθετο)
αποχωρίζομαι: χωρίζομαι (ρήμα)
πολυαγαπημένος: αγαπημένος (μετοχή)
παραπάνω: πάνω (επίρρημα)

3. Να εντοπίσετε το α΄ και β΄ συνθετικό των πιο κάτω λέξεων και τη γραμματική ταυτότητά τους.

	Α΄ συνθετικό	Β΄ συνθετικό	Σύνθετη λέξη
π.χ. τιμοκατάλογος	τιμή = ουσιαστικό	κατάλογος = ουσιαστικό	ουσιαστικό
πανωφόρι	πάνω (επίρρημα)	φορώ (ρήμα)	ουσιαστικό
ανοιγοκλείνω	ανοίγω (ρήμα)	κλείνω (ρήμα)	ρήμα
χαμομήλι	χάμω (επίρρημα)	μήλο (ουσιαστικό)	ουσιαστικό
διώροφος	δύο (αριθμητικό)	όροφος (ουσιαστικό)	επίθετο
καταγράφω	κατά (πρόθεση)	γράφω (ρήμα)	ρήμα
τετράπαχος	τέσσερα (αριθμητικό)	πάχος (ουσιαστικό)	επίθετο
εξάγωνο	έξι (αριθμητικό)	γωνιά (ουσιαστικό)	ουσιαστικό
γεωγραφία	γη (ουσιαστικό)	γράφω (ρήμα)	ουσιαστικό
εξώφυλλο	έξω (επίρρημα)	φύλλο (ουσιαστικό)	ουσιαστικό
βαθύπλουτος	βαθύς (επίθετο)	πλούτος (ουσιαστικό)	επίθετο

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ – ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

1. Να χωρίσετε τα πιο κάτω ρήματα στην ενεργητική και παθητική φωνή:

Αν πάλι το χάπτι δεν εφευρεθεί, φαντάζομαι πως οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές θα έχουν τέτοια εξέλιξη, ώστε όλα τα μαθήματα θα τα μελετάμε ξαπλωμένοι στην πολυθρόνα μας. Θα πατάμε απλώς στην ηλεκτρονική συσκευή κάποιες εντολές και θα είναι όλα έτοιμα. Οι μηχανές θα αντικαταστήσουν τους καθηγητές.

Ενεργητική φωνή: θα έχουν, Θα μελετάμε, θα πατάμε, θα αντικαταστήσουν

Παθητική φωνή: φαντάζομαι, εφευρεθεί

Να συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα:

ΧΡΟΝΟΙ –ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Ρήμα	Χρόνος	Χρονική βαθμίδα	Ποιόν ενέργειας	Μετατροπή
είχε ζωγραφίσει	Υπερσυντέλικος	παρελθόν	συντελεσμένο	Εξακ. Μέλλοντας: Θα ζωγραφίζει
σκέπασα	Αόριστος	παρελθόν	συνοπτικό	Ενεστώτας: σκεπάζω
Χτυπήθηκε	Αόριστος	παρελθόν	συνοπτικό	Μέλ. Συντελεσμ: Θα έχει χτυπηθεί
θα τρέξω	Μέλ. Στιγμιαίος	μέλλον	συνοπτικό	Υπερσυντέλικος: Είχε τρέξει

2. Να βάλετε τα ρήματα που είναι στην παρένθεση στον κατάλληλο τύπο.

- Τα φυσικά τοπία **ήταν** (είμαι, Παρατ.) κυρίως αυτά που τον **ενέπνεαν** (εμπνέω, Πρτ.)
- Εγώ **νόμισα** (νομίζω ,Αορ.) πως εσύ **παραήπιες** (παραπίνω, Αορ.)
- Οι άρρωστοι **είχαν μεταφερθεί** (μεταφέρωμαι, Υπερσ.) στο νοσοκομείο.
- Μέχρι την Παρασκευή οι μαθητές **θα έχουν τελειώσει** (τελειώνω, Συντ. Μέλ.) την εργασία τους.
- Οι γονείς σας **ήθελαν** (θέλω, Παρατ.) να σας σπουδάσουν, γιατί ήσασταν καλοί μαθητές.
- Πολλοί μαθητές **είχαν αποβληθεί** (αποβάλλομαι, Υπερσ.), επειδή είχαν ανάρμοστη συμπεριφορά.

1. Να σημειώσετε την **έγκλιση** των παρακάτω υπογραμμισμένων ρημάτων.
 - Κλείσε, την πόρτα καθώς φεύγεις. **Προστακτική**
 - Προσέξτε σ' αυτό το σημείο του δρόμου, γιατί έχει απότομες στροφές. **Προστακτική**
 - Ίσως να νιώσω καλύτερα, αν κάτσω μια μέρα στο σπίτι. **Υποτακτική**
 - Η ποδοσφαιρική ομάδα του σχολείου μας κέρδισε τη δεύτερη θέση στο σχολικό πρωτάθλημα. **Οριστική**
 - Ετοιμάσου, γιατί θα φύγουμε σε πέντε λεπτά. **Οριστική**
 - Οι θεατές αποθέωσαν τους ηθοποιούς στο τέλος της παράστασης. **Οριστική**
 - Να ασχοληθούμε λίγο τώρα και με τα θέματα του γραφείου μας. **Υποτακτική**
2. Να γράψετε σε ποια **έγκλιση** βρίσκονται τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων και ποια είναι η **σημασία της έγκλισης**:
 - α. Ίσως να συναντήσω τη Μαρία σήμερα. **Υποτακτική- ενδεχόμενο/πιθανόν**
 - β. Φρόντιζε πάντα την εμφάνισή του. **Οριστική - πραγματικό**
 - γ. Δοκίμασε από αυτό το κρασί είναι καταπληκτικό. **Προστακτική - προτροπή**
 - δ. Να σας έχει ο Θεός καλά. **Υποτακτική - ευχή**
 - ε. Μην τσακώνεστε όλη την ώρα. **Υποτακτική - αποτροπή**
 - στ. Θα είχα χάσει το δρόμο χωρίς εσένα. **Οριστική - πιθανόν**
 - ζ. Ας φύγουμε γρήγορα από δω. **Υποτακτική - προτροπή**
 - η. Έλα μια στιγμή εδώ. **Προστακτική – προτροπή**

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

3. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
μεγάλος	μεγαλύτερος	μέγιστος
συνήθης	συνηθέστερος	συνηθέστατος
νέος	νεότερος	νεότατος
βαρύς	βαρύτερος	βαρύτατος
διαβασμένος	πιο διαβασμένος	πολύ διαβασμένος
επικεικώς	επικεικότερα	επικεικέστατα
επιμελώς	επιμελέστερα	επιμελέστατα
βαθύς	βαθύτερος	βαθύτατος
ικανός	ικανότερος	ικανότατος